

דַּרְשֵׁתִי קֶרְבַּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • השיעור נמסר בבית הכנסת פרי מגדים, צפת ת"ו • במוצ"ש פרשת אחרי מות, תשפ"ד

• טקסט העלון מיונה חלקית •

השעיר לעזאזל – קורבן יחיד המכפר על הכל

בפרשת ויקרא קראנו על כל מיני סוגים של קורבנות. יש קורבן שמכפר על עבירה אחת, לכן רבנו מנו ל"ט מלאכות, שאם עשה כולם בהעלם אחד חייב להביא ל"ט כבשים לכפר על מה שהוא עשה. אין דבר כזה שבן אדם יביא קורבן וכפר לו על ארבע עבירות, על חמש עבירות, על עשר – אין דבר כזה. כל עבירה צריך להביא קורבן אחד.

אבל יש קורבן אחד שמכפר את כל העבירות. לא רק שמכפר את כל העבירות, לא רק שלי ושלך, אלא של כלל ישראל. איך יכול להיות? השעיר לעזאזל – זה קורבן שמכפר את כל העוונות, את כל החטאים, את כל הפשעים. לא יכול להיות שקורבן אחד מכפר על הכל! אין כזו מציאות בשום קורבן. איפה מצאנו כזה קורבן? איך יכול להיות דבר כזה?

"איש עיתי" – מי שמוכן למסור את נפשו

כותב החזקוני: כתוב שאת השעיר לעזאזל שולחים ביד "איש עיתי". מה זה איש עיתי? כותב החזקוני – זה בן אדם שיש לו עת, יש לו זמן, הוא לא יחיה עד שנה הבאה. גמרנו, מי ששלחו אתו את הקורבן לעזאזל – היום כיפורים הבא כבר לא יהיה. לכן הוא נקרא איש עיתי, איש עם זמן.

אז אם אתה מכיר בן אדם שמוכן למסור את נפשו, מוכן למות שלשני יתכפרו לו עוונות – כזה בן אדם מכפר את כל העבירות, לא רק שלו, של כלל ישראל. הוא מוכן למות בשביל שלשני יהיה טוב. כזה בן אדם מכפר על כל העבירות, ולא רק שלו, אלא של כלל ישראל. כי מסירות נפש זה כזה דבר גדול שאי אפשר לתאר. מה בן אדם יכול לזכות שהוא מוסר את נפשו – זה משהו אחר לגמרי.

הצפרדע ודוד המלך – מדרגות של מסירות נפש

בהקדמת פרק שירה כתוב, שכשדוד המלך סיים את כל ספר התהילים, זחה דעתו עליו. "וואו, ריבוננו של עולם! יש משהו שמשבח אותך יותר ממני?" נזדמנה לפניו צפרדע, אמרה לו: "דוד המלך, אל תזוז דעתך, שאני משבחת ומפארת את בוראי יותר ממך".

ולא עוד! אל תחשוב, יש מדרגות יותר גדולות. מה המדרגות? "ולא עוד, שעל כל שבח שאני אומרת לקדוש ברוך הוא, אני ממשלת עליו שלושת אלפים משלים". אתה יודע מה זה? על כל שבח, כביכול על כל פרק תהילים אני אומרת שלושת אלפים משלים.

ולא עוד! מה ולא עוד? מה יש מדרגות יותר מזה? מה יש מדרגות יותר מדוד המלך? לא רק יותר, על כל שבח שלושת אלפים משלים – מה יש עוד יותר מזה? מה? שיש איזה יצור בים, שכשהוא רעב והוא אין לו אוכל, אני מזמינה את עצמי אליו והוא אוכל אותי.

שמעת דוד המלך? יש מדרגות יותר גבוהות. אני מוכנה למות שלשני יהיה טוב. אז אתה מספר לי על תהילים, דברים כאלו – יש מדרגות יותר גבוהות מזה. מה המדרגות? האם בן אדם מוכן למסור את נפשו שלשני יהיה טוב.

זה מדרגות גבוהות ביותר. אי אפשר לתאר את המדרגות שבן אדם זוכה כשהוא יוצא מהשגרה, כשהוא מוסר את נפשו. מוסר את נפשו – לא חייב למות. מוסר את נפשו, אנוחנו כל פעם מזכירים, מוסר את הרצון שלו.

דבר נפלא מהחתן – הכהן הגדול וביתו

שמעתי מהחתן שלי היום דבר נפלא, אני רוצה לשתף אתכם, זה מתוק מדבש. הוא אמר ככה: הרי אתם יודעים, קראנו בפרשה שלנו על כל מעשה יום הכיפורים, תארו לכם, בואו נחיה את המציאות שהייתה. הרי בצום גדליה, אז הכהן נפרד מאשתו – שבעה ימים קודם יום הכיפורים מפרישים את הכהן. והוא אומר לאשתו "זהו", נפרד ממנה. ווי, מה זה נפרד ממנה? הוא גם לא יודע אם הוא יחזור. לא כל כהן חוזר, הוא גם לא יודע אם הוא חוזר. זה לא פרידה של ביי ביי, זה פרידה קשה מאוד.

טוב, הוא נכנס, שבוע שלם מלמדים אותו את כל הקורבנות, מה עושים, איך נכנסים. מגיע יום כיפורים – איזה פחד! כל עם ישראל תלויים בו. הוא רואה איזה דבר! הוא נכנס, כולם באים להסתכל מה הוא עושה, הכהן הגדול הזה. והוא נכנס, כשהוא נכנס לבית קודשי הקודשים, אני לא מאמין שאנשים יכולים לנשום נשימה עמוקה. אתה לא יודע, יתכפר לא יכפר, הוא יצא לא יצא, לא יודעים מה יהיה. כשהוא יוצא – וואו!

יוצא, ולאחר מכן זורקים את השעיר לעזאזל, ואז הלשונית הופכת להיות לבנה. ווי, איזה ריקודים קורה באותו רגע! איזה ריקודים, מה – אי אפשר לתאר.

עכשיו בוא נחיה את המציאות שיש: כל עם ישראל, כל הכהנים לוקחים אותו. איזה שירים, איזה ריקודים, איזה שורות, נכון? משהו שאי אפשר לתאר. מה עושים שמה? עד איפה לוקחים אותו? עד הבית שלו. איזה שירה, באמת בשיא ההתרגשות.

בקשתה של אשת הכהן הגדול

טוב, עד שהוא נכנס, הוא נכנס הביתה וזהו. אחרי שנכנס הביתה, כולם הולכים, הוא סוגר את הדלת. אשתו אומרת לו: "ריבוננו של עולם, תשמע, אני גמורה. אני שבוע שלם חיכיתי לך. אני רק שבוע אני חושבת – בעלי יחזור, לא יחזור, אני אהיה אלמנה, לא אהיה אלמנה, מה המצב שלי? אני לא יודעת מה יהיה. יום כיפורים הגיע, אני רועדת, רועדת, אין לי כוח. תעשה טובה, יש פה את יוסי שצריך להחליף לו טיטול, אני כבר אין לי כוח, ויש פה כמה ילדים שצריכים לאכול".

תגידי לי – הכהן הגדול הזה, יכול לנחות ממה שהוא היה, או לא? אם הוא לא יכול לנחות, הוא לא מתאים להיות כהן גדול! אם אתה חושב שהכפרה שלך זה רק בבית המקדש – לא מכפר. ולכן לכהן גדול חייב שתהיה לו אישה. למה חייב שתהיה לו אישה? אתה חייב לדעת שגם בתוך הבית זה גם חלק מהכפרה. זה גם חלק מהכפרה שמה, אי אפשר להפריד בין החלק הקדוש הזה לבין המציאות שבתוך הבית.

המציאות שבתוך הבית – כמה בן אדם נראה לו, "אה, בבית זה חולין". הכהן הגדול הזה מוכיח לנו שלא, לא! בלי הבית אי אפשר שיהיה כהן גדול שייכפר. אין! מזמנים לו עוד אישה, אולי... שיהיה עוד מציאות של בית. בלי זה אין כפרה.

כמה אנוחנו צריכים לחבר את שיא הכפרה של עם ישראל – לתוך הבית. שלא נחשוב לחלק את זה לשני חלקים נפרדים.

סיפור הגר"א – הגלות וההכרה בתלמיד החכם

הרבה צדיקים היו עושים גלות, אחד מהם זה הגר"א. הוא הפסיק את הגלות ביום פורים. הוא רצה להמשיך עוד, אבל בגלל שהוא הגיע מאוחר לבית הכנסת אחרי שכבר כולם קראו את המגילה. ומרן כותב שבזמנה צריך לקרוא אותה בעשרה. כבר לא היה עשרה, כבר קראו אותה, אנשים הלכו. אז הוא שכר עשרה אנשים שיהיו איתו בקריאת המגילה. הגר"א התחיל לקרוא, ובשקט הם ברחו. ראו אותו שקוע בתוך המגילה – ברחו. הוא סיים, מרים את הראש, רואה שהוא לבד. אמר: "אם בגלל הגלות הזאת עברתי על לכתחילה של השולחן ערוך – אני לא רוצה גלות יותר". והפסיק את הגלות. פרסם שהוא הגר"א, והאנשים כולם פתאום נבהלו.

גלות זה שאתה יכול להיות באותו בית יומיים עד שלושה ימים, כי לאחר מכן כבר מכירים אותך, וזה כבר לא גלות. הגר"א התאכסן אצל איזה תלמיד חכם אחד יומיים. אחרי יומיים אומר לו הגר"א: "אני הולך". אומר לו: "לאיפה אתה הולך? צריך לשלם". "מה? התארחתי פה אצלך יומיים, צריך לשלם?" אומר לו: "אבל כשנכנסתי לפה, לא אמרת לי שזה תשלום". אומר לו: "לא, אצלי זה תשלום אחר. זה לא תשלום של כסף. אני, איך שדפקת לי על הדלת, איך שנכנסת, הערכתני עליך שאתה תלמיד חכם גדול מאוד. אני רוצה לשמוע איזה דבר לא טוב שיש לי בבית, שאני אתקן אותו – זה התשלום שלי, זה התשלום".

אומר לו הגר"א: "אני אומר לך, לא ראיתי כלום. הכל נקי, אתה מצוחצח, נקי לגמרי, אין שום – תשמע, אין דבר כזה". "יש מן הסתם איזה הנהגה שאתה יכול להגיד לי משהו לא טוב". "לא, לא מצאתי. אבל אם אתה שואל, יש לי רק שאלה אחת. אני ראיתי אותך כל בוקר מכין לאשתך קפה, ולוקח לה את זה עד המיטה. תגידי, למה אתה עושה את זה?"

סיפור התלמיד חכם – העילוי, הגביר והצרעת

"אני אספר לך. אני הייתי עילוי מהסיפורים של פעם. בגיל שתים עשרה ידעתי את כל הש"ס בעל פה. הייתי משהו גדול. הגיע איזה גביר גדול, בגיל שתים עשרה עשינו וורט. הוא התחייב בכתובה לשלם לי, לקנות לי בית, לפרנס אותי אחרי החתונה. החתונה לא תהיה היום, החתונה תהיה בעוד שש שנים בגיל שמונה עשרה, אבל מעכשיו עשינו וורט, שברנו את הצלחת, הכל היה בסדר, היה נפלא ביותר.

אחרי שהסתיימה החגיגה, הגביר, כביכול חמי לעתיד, אומר לאבא שלי: 'מה אתה חושב שהבן שלך יאכל אצלך בבית? מה הוא אוכל בבית אצלך, קרשים? הוא יבוא אצלי לאכול, אני אפנק אותו ושהיה לו מה לאכול. ומה אתה חושב שמחר הוא ילך לתלמוד תורה? לא, לא! אני שוכר לו תלמיד חכם ענק שילמד

ההצעה והכלה המצורעת

יום אחד הגענו לאיזה עיירה, מסרתי את השיעור, אחרי השיעור בא אליי איזה בן אדם: 'כבוד הרב, שמעתי שאתה לא נשוי, יש לי הצעה להציע לך'. 'נו, איזה הצעה? אתה יודע שאני לא מרגיש טוב, מה זה הצעה?' אמר לו: 'כן, מצוין, יש לי כלה מצורעת. אתה חי לבד, היא חיה לבד, למה? ענבי הגפן בענבי הגפן, דבר נאה ומתקבל, מה יותר טוב מזה?' אמר לו: 'נשמע טוב, בסדר, ניפגש'.

הציע את ההצעה ונפגשו, הכל היה בסדר, עשו חופה. בסיום של החופה עלו לחדר ייחוד, ופתאום הכלה פורצת בבכי, בוכה. הכלה מתרגשת בוכה, אבל לא להגזים – מה הבכיות האלו?

היא אומרת לו: 'מה זה, מה הבכיות? המזל שלי הלך לי המזל. אתה יודע, אני התארסתי עם עילוי, ועכשיו מה הביאו לי? מצורע הביאו לי. על המזל שלי אני בוכה'. טוב, הוא מה יגיד לה? פתאום הוא חושב לעצמו 'זה היא'. זה ההצעה הראשונה שהייתה לי. אם אני אגיד לה תשמעי זה אני, היא במקום תתעלף. לא, אני אגיד לה זה לא אני. למחרת אמר לה: 'תגידי לי, יש לכם בבית שלכם בצד ימין איזה תמונה כזאת יפה?' 'מה? כן, איך אתה יודע?' 'לא ידעת? תלמיד חכם גדול עדיף מנביא. יש לכם בבית שלכם שולחן כזה עם כיסאות?' 'כן, בטח, איך אתה יודע?' ככה פה ושם, ואז אני אמרתי לה: 'זה אני! ההוא, ההוא זה אני!' איזה שמחה הייתה, איזה שמחה הייתה.

הלימוד מן הסיפור – להתחיל מהבית

כל זה מספר הבן אדם לגר"א: 'כבוד הרב, שלושה חודשים לאחר החתונה התרפאנו שתינו. כל זה היא סבלה בגללי, כל זה גם אני סבלתי. כבוד הרב, כמה היא סבלה בגללי, אז לא שווה שאני אביא לה קפה כל בוקר? לא שווה? בגלל הצער שציערתי אותה על כל מה שהייה?'

כל זה הגר"א סיפר לרב חיים מוולוז'ין. מכן אדם לחברו לא מרוויחים כלום. בסוף הוא הגיע לאותו סיבוב, לאותו מקום, לאותה אישה, לאותו הכל הגיע – לא הרוויח מזה כלום.

כמה בן אדם צריך להיזהר! רק תשים לב, לא מבקשים הרבה, רק תשים לב על מה שבן אדם עושה. תתחיל מהבית, אני כל פעם חוזר – תתחיל מהבית. דורות, נצח נצחים, מה שאתה יכול לזכות. מה שאתה זוכה בחוץ – זה לא כמו בבית. בבית זה עולמות. דורות. לכן בן אדם לא יזלזל בבית. נראה לנו כאילו בבית זה לא חשוב – מאוד חשוב הבית, מאוד מאוד חשוב.

כניסה לזמן קיץ – שמירת העיניים

מתחילים עכשיו פרקי אבות, כתב האבודרהם, שכשמתחיל החום, מתחילים היצרים להתגבר, אז יש עבודה. מתחילים זמן קיץ, כמה בן אדם יכול לזכות עכשיו! רק לא לצאת מהישיבה, רק לישון. הרב קוק אמר: אם היה באפשרותי, הייתי מחלק לכל האנשים כדורי שינה שיקומו בעזרת השם בזמן חורף. כמה בן אדם רק לא יוצא לרחוב, איזה דבר גדול זה. כמה בן אדם זוכה רק שמוריד את העיניים, איזה זכויות אלו בדור שלנו.

אני אומר לכם, זה זכויות נוראיות. אני כל פעם חוזר על זה. אם רואים שבדור שלנו היצר הרע לא נלחם איתנו כלום – אתה רואה איזה בתי מדרשות, איזה מזגנים, הכל יש, לא אכפת לו. אתה רואה, הוא לא נלחם איתך 'אל תלך לצבא', בכלל לא אכפת לו מהצבא, כלום לא מעניין אותו. מה הוא רוצה מאיתנו היום? רק את העיניים שלנו. אתה רואה את כל המכשירים – מה הוא רוצה מאיתנו? רק את העיניים. הוא לא רוצה כלום, זה לא כמו מלחמות של פעם, של ההשכלה וכל הצבא, כלום אין לך היום שום דבר. רק את העיניים אני רוצה.

סימן שזה העבודה שלנו, לכן כל אחד ששומר את העיניים שלו פעם אחת – איזה זכויות אלו, זכויות אדירות.

ברכה לזמן קיץ

יזכה אותנו השם שנזכה, שזמן קיץ שנכנס יהיה לרצון, שניכנס עם שתי רגליים ימניות, בשיא החשק, בשיא השמחה. תמיד בדרך יש משברים ויש נפילות – לא להתרגש. זה רבי עקיבא, רבי עקיבא עם כל העשרים וארבעה אלף תלמידים שהלכו – לא התיימש, המשיך, המשיך, ומזה יצאה כל התורה. לא מתיימשים, נכון, יש נפילות, לא משנה. להיכנס עם כל החשק, עם כל השמחה, לעשות אתגרים בחיים, להיכנס תחת מחייבים, להיות תחת עול. כל אחד ייכנס תחת עול, להיכנס – זה ייתן הרבה שמחה, הרבה סיפוק בחיים. ככל שלומדים יותר תורה, יש יותר סיפוק בחיים, יש יותר שמחה, יותר הנאה.

יזכה אותנו השם שהזמן קיץ הזה שנכנס יהיה לטובה, ייכנס בשמחה, בחשק ושמחה בלימוד התורה, וישועות גדולות, ובריאות, והצלחה, וסייעתא דשמיא, וזיווגים טובים, וחברותות טובות, וחברים טובים בסייעתא דשמיא, אמן ואמן.

אותו באופן פרטי שעות על גבי שעות. אני רוצה אותו בגיל שמונה עשרה גאון הגאונים'. וככה היה באמת. כל בוקר הייתי יוצא מהבית של ההורים, הולך לבית של הגביר, שם הייתי אוכל. כל היום היה שם תלמיד חכם ענק שהיה מלמד אותי. אז אומר: אם אני הייתי בגיל שתים עשרה יודע את הש"ס, תדע בגיל שמונה עשרה מה זה – הייתי גאון ענק.

חצי שנה לפני שמונה עשרה, הגביר פשט את הרגל. לא היה לו כסף, מאיפה לשלם את מה שהתחייב. לי לא היה אכפת, אמרתי 'בסדר, לא יכול לשלם, לא צריך', אני כבר מכיר את המשפחה הזאת, אני כבר חי פה'. אבל אבא שלי אמר 'הסכם זה הסכם'. חמי ביקש: 'אם אתה יכול לתת לי עוד שנה, אולי אני אתאושש'. אמר לו: 'יש חוזה, אם תוכל לקיים – הנה, מה טוב, אם לא – לא'. וככה היה. הגיע חצי שנה זמן החתונה ולגביר לחמי לא היה מאיפה לשלם. התבטלה העסקה.

והגיע גביר אחר, איזה גביר, וואו, פי שניים ממה שהיה קודם, משהו ענק, שהוא גם שמע – עכשיו אני לא עילוי, אני כבר גאון, לא עילוי. הוא לקח, מה זה שם עילוי מיליארדים, קנה לי בית ענק. ואיזה חתונה – מי לא הגיע לחתונה, היה משהו שאי אפשר לתאר, מה שהגביר הזה עשה לי.

שלושה חודשים עברו מהחתונה, והחתן הזה קיבל צרעת. אומר לו הגביר: 'מה חשבת? אני אשלח אותך לזלילה? כל הרופאים של וילנה יבואו לפה'. וזה עלה הון תועפות – לדאוג להביא את כל הרופאים, לדאוג להביא את התרופות, לדאוג לבית מלון שלהם. והוא נתן את הכל, שפך כספים בשביל שאני אהיה בריא. כל הרופאים לא עזרו, שום משחה, שום תרופה, שום רופא, שום דבר לא עזר.

איזה פחד פחדים. לא הייתה ברירה, זה מחלה מדבקת, ואז בנו לי איזה חדרון בבית כנסת שאני אשב שמה. יום אחד אני מרים את הראש שלי מהחלון, אני רואה את חמי מגיע. אני אומר: אם חמי מגיע, המצב קשה מאוד. טוב, הוא מגיע, ואז הוא אומר לי: 'אתה יודע, השקענו עליך הון תועפות, קניתי לך בית, איזה חתונה, ואחר כך אחרי החתונה מה השקעתי בך, וגם שהיית חולה כמה נתתי בך, עשיתי הכל. אבל אלוקים רצה אחרת, מה אני יכול לעשות'. טוב, הוא מדבר איתך, ואני אומר לו 'כן, תודה רבה על הכל', ואני מדבר וכולי.

בסוף הוא זרק את הפצצה. הוא אומר לי: 'תשמע, הבת שלי קטנה, היא צעירה, אתה לא יכול להשאיר אותה ככה עגונה כל החיים שלה'. אז מה אני אעשה? 'אז תן לה גט'. אז כתבתי גט, ומה אני אגיד לך – מה נשאר מכל החתונה הזאת? לא נשארה חתונה, לא נשארה אישה, לא בית, לא כסף – נשארה רק הצרעת, כלום.

איפה אני עכשיו אלך? אתה יודע, בכל עיר היה הכנסת אורחים, שם באים כל המצורעים, כל הזרוקים, אנשים כמוני – אני הלכתי לשמה, זה מה שיש. אבל פעם בשבוע, כל התלמידי חכמים שבכל האזור היו באים לשמוע ממני שיעור תורה. אין מי שלא היה מתפעל, כי באמת זה משהו ברמה שאי אפשר לתאר.

הקפצנים והסיבוב המופלא

יום אחד אני יושב – כל זה אני מספר לכם, זה כתב ידו של תלמיד רב חיים מוולוז'ין שנמצא באיזה ספר בכריכה האחרונה, תלמיד שכתב 'שמעתי את הסיפור מרב חיים מוולוז'ין, ששמע ממנו מרבי ומורי הגר"א בעצמו'. כל זה הגר"א מספר לרב חיים מוולוז'ין את מה שהיה. קיצור, אני הייתי בעיר הזאת, וכל תלמידי חכמים היו באים לשמוע.

יום אחד הגיעו שלושה קבצנים. איפה יהיו? הלכו להכנסת אורחים, ישבו שמה, הניחו את הדברים והלכו לעשות שנוורר. יום אחד הם הגיעו, והם רואים את כל הכנסת האורחים מלא אנשים. מה יש היום? הם באו, שמעו את השיעור – איזה שיעור תורה! הם התפעלו מאוד, נגמר, האנשים הלכו, הם נכנסו, הקבצנים: 'כבוד הרב, יש לנו עסקה להציע לך. תשמע, אנחנו מסתובבים אוספים שקל פה, שני שקלים שמה, עשרה שקלים – כמה כבר עושים? כל היום מאתיים שקל. אנחנו רוצים לזכות אותך, בוא איתנו, אנחנו נלך לכל מקום, נכתוב צדיק בעל ייסורים, נותן דרשה. תיתן דרשה, אנשים ישמעו, יישפך כסף, אנחנו נהיה עשירים'.

אמר להם הרב: 'מה אני אעשה עם הכסף? אני יש לי את המיטה שלי וזהו. אני יכול לצאת? לצאת לבקש כסף אני לא יכול לצאת, אני רק את המיטה פה, זה מה שיש'. 'כבוד הרב, דבר ראשון תדאג לנו, לפני שאתה דואג לעצמך תדאג לנו, קודם לנו יהיה פרנסה בשפע. ובנוסף, מה אכפת לך שיהיה לך כסף? טוב, אני מסכים, אבל בתנאי אחד: שלא תשאיר אותי אף פעם ברחוב. כיוון שזה מחלה מדבקת, בכל מקום אתם חייבים להחזיר אותי מיד להכנסת אורחים'. חוזה עשינו ככה.

ובאמת, מה אני אגיד לך, הכסף זרם, עף, עף. כל מקום שהגענו, אנשים התפעלו, מה זה צדיק טובל, בעל ייסורים. זה היה משהו עולמי ביותר.